

ДЕЯКІ ОЗНАКИ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ НЕЗАКОННОГО ПОЛЮВАННЯ

В.М. Господарець

*здобувач кримінального права та процесу
ВНЗ «Національна академія управління»*

Постановка проблеми. Згідно зі ст.13 Конституції України земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу [1].

На підтвердження цього Законом України від 13 грудня 2001 р. «Про тваринний світ» [2] (статті 9, 10) кожному громадянину надано право використання тваринного світу, серед різновидів якого мисливство знаходиться на першому місці.

На території України мешкає понад 117 видів ссавців, 270 — птахів, 21 — рептилій, 117 — амфібій, 44371 — безхребетних. Мисливський фонд України становить понад 244 види птахів і понад 100 звірів. Загальна площа мисливських угідь України близько 50 млн га. Держава усіма засобами захищає національне багатство. Так, до Червоної книги України можуть бути занесені ще 20 видів ссавців та ряд інших видів тварин.

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 16 жовтня 1992 р. «Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки» [3] дослідження у сфері охорони навколишнього природного середовища, серед яких є тваринний світ, посідають провідне місце в реалізації екологічної політики в Україні. Враховуючи положення Закону України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [4] на цьому шляху як головний вектор вирішення проблем кримінальної відповідальності за незаконне полювання в юридичній літературі розглядається насамперед поліпшення нормотворчої діяльності та практики застосування чинного законодавства в цій сфері.

Переважає більшість правових вимог, у тому числі й кримінально-правових, кримінально-процесуальних та міжнародно-правових щодо охорони, відтворення, раціонального використання та оздоровлення мисливських звірів і птахів як складової частини тваринного світу України знайшли своє відображення в законах України: від 22 лютого 2000 р. «Про мисливське господарство та полювання» зі змінами і доповненнями, внесеними Законами України: від 7 лютого 2002р. № 3053-III, від 15 травня 2003 р. № 762-IV, від 11 липня 2003 р. № 1122-IV, від 20 квітня 2004 р. № 1695-IV [5]; від 13 грудня 2001 р. «Про тваринний світ»[2]; від 7 лютого 2002 р. «Про червону книгу України» [6]; від 16 червня 1992 р. «Про природно-заповідний фонд України» зі змінами і доповненнями, внесеними Законами України: від 5 травня 1993 р. № 3180-XP, від 14 грудня 1999 р. № 1287-XIV, від 11 грудня 2003 р. № 1377-XIV [7]; в Постанові Кабінету Міністрів України від 1 червня 1993 р. № 399 «Про роз-

міри компенсації за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, занесеним до Червоної книги України» [8]; в Наказі Державного комітету лісового господарства України від 16 квітня 1998 р. № 41 «Про затвердження розміру збору за видачу посвідчення мисливця і контрольної картки обліку добутої дичини та порушення правил полювання» [9]; в Наказі Державного комітету лісового господарства України від 27 грудня 2000 р. № 153 «Про затвердження Інструкції про порядок видачі ліцензії на добування мисливських тварин та порядок здійснення полювання на цих тварин» [10]; в Наказі Державного комітету лісового господарства України від 8 квітня 2004 р. № 62 «Про проведення полювання в мисливський сезон 2004», № 62 «Про проведення полювання в мисливський сезон 2004/2005 року» [11]; в Наказі Державного комітету лісового господарства України від 21 квітня 2003 р. № 76 «Про проведення полювання на диких парнокопитних і хутрових звірів у мисливський сезон 2003/2004 року» [12] та інших.

Проте, незважаючи на певну урегульованість питання щодо відносин, що стосуються мисливських звірів і птахів, багато громадян не дотримуються приписів полювання, які є центральним питанням, де визначається як загальний режим мисливського господарства та тваринного світу, так і порядок здійснення полювання: від моменту виникнення права на полювання, місць, строків, обстановки, способів, засобів, знарядь і видів полювання.

Аналіз основних досліджень та публікацій щодо кримінальної відповідальності за незаконне полювання приділялась певна увага. Відповідні проблеми досліджували такі вчені, як: В.І. Андрейцев, Ю.С. Богомяков, В.І. Борисов, Т.Д. Бушуєва, С.Б. Гавриш, В.Г. Гончаренко, В.К. Грищук, М.С. Грінберг, П.С. Дагель, С.А. Данилюк, О.О. Дудоров, А.Я. Дубинський, Є.М. Жевлаков, М.Й. Коржанський, А.М. Комісаров, О.М. Костенко, З.Г. Корчева, Т.П. Кудлай, І.П. Лановенко, Б.М. Леонтьєв, Ю.І. Ляпунов, В.К. Матвійчук, М.М. Міхеєнко, А.Й. Міллер, В.Л. Мунтян, П.Т. Некіпелов, В.Д. Пакутін, П.Ф. Повеліцина, О.Я. Светлов, Є.Л. Стрельцов, В.Я.Тацій, С.В. Трофімов, І.А. Тяжкова, В.І Шакур, Ю.С. Шемшученко, В.А. Широков, С.С. Яценко, М.А. Лапіна, М.В. Краснова, В.Є. Емінов, Ф.А. Лопушанський, О.Л. Дубовик та ін.

Мета статті з'ясувати особливості регламентування проблемних питань об'єктивної сторони незаконного полювання

Основні результати дослідження. Об'єкт і предмет складу злочину незаконного полювання. Кожний злочин посягає на певний об'єкт, завдає йому істотної шкоди або загрожує завданням подібної шкоди. Виходячи з цього, необхідно констатувати, що злочинне діяння неможливе без об'єкта, проти якого воно спрямоване.

Родовим об'єктом злочинів, що стосуються навколишнього природного середовища (до якого належить і злочин, передбачений ст.248 КК України) є суспільні відносини з приводу умов (стосунків), що забезпечують існування багатофункціональної збалансованої єдиної системи, до якої входить і людина (фізична особа), що складає навколишнє природне середовище, її охорону, оздоровлення, раціональне використання і відтворення такої єдиної системи

для теперішніх та майбутніх поколінь, яка гарантуватиме безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище.

У наявних наукових публікаціях не завжди чітко визначають безпосередній об'єкт досліджуваного складу злочину. Так, одні автори під таким об'єктом розуміють суспільні відносини, встановлені в сфері збереження, відтворення і раціонального використання тваринного світу, і, особливо, тварин, які мають мисливсько-промислове значення [13]; другі – суспільні відносини, які забезпечують умови охорони, раціонального використання, оздоровлення та відтворення диких звірів і птахів [14]; треті – відносини, спрямовані на охорону, раціональне використання і відтворення звірів і птахів як природної системи [15]; четверті – відносини у сфері охорони і використання тваринного світу, збереження генетичного фонду диких тварин як невід'ємного елементу природного середовища [16]; п'яті – встановлений законодавством та підзаконними актами порядок раціонального використання й відтворення диких звірів та птахів [17]; шості – законодавче забезпечену охорону, раціональне використання і відтворення диких звірів та птахів [18].

Найбільш вдала перша точка зору, оскільки вона формулює визначення безпосереднього об'єкта цього складу злочину як відносини, але як упущення в ньому є відсутність відносин щодо оздоровлення тваринного світу. Повнішою, але дещо схожою щодо безпосереднього об'єкта цього злочину є друга точка зору. Вона доповнює упущення першої і не ототожнює предмет відносин з предметом цього злочину. Прийнятне роз'яснення безпосереднього об'єкта досліджуваного злочину дали автори третьої точки зору. В ньому чітко визначається, що це є суспільні відносини, але не охоплюються цим об'єктом відносини щодо оздоровлення природних об'єктів, хоча цікаво, що вони вважають природні компоненти в контексті природної системи. Дещо звужена сфера відносин у судженні автора четвертої точки зору і ним охоплюється лише охорона і використання тваринного світу, а також протиставлення тваринного світу генетичному фонду диких тварин.

Не можна погодитися з думкою автора п'ятої точки зору на визначення безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст.248 КК України, оскільки він не указує на те, що це суспільні відносини, крім того, законом охороняється не порядок – управлінська діяльність, а відносини, що виділяє кримінальне право з-поміж інших галузей права [19]. Дещо подібна позиція Коржанського М.І. до вищезазначеного погляду, але він підкреслено звертає увагу, що охороняються предмети, а не відносини. Це недостатньо обґрунтована думка, яка суперечить переважній позиції авторів, що в тій чи іншій мірі займаються указаною проблемою.

У чинному Кримінальному кодексі України лише в ст.248 у загальних рисах згадується предмет полювання – це звірі, птахи та (чи) інші види тваринного світу. Такий законодавчий багаж, на наш погляд, надто мізерний для розуміння такої ознаки складу цього злочину. Користуючись тим, що загальні питання предмету злочину достатньо глибоко вивчені в кримінально-правовій літературі [18], візьмомо їх за основу і зупинятися на них не будемо, а безпосередньо перейдемо до аналізу предмета досліджуваного складу злочину.

Як вже відзначено, що хоча чинне законодавство не містить переліку мисливських тварин, все ж до них слід відносити лише тих звірів і птахів, які виступають об'єктом систематичного полювання. Як свідчать підсумки інвентаризації мисливських тварин в державі та положень ст.19 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», до них належать: 1) ссавці: кроти (4 види, крім крота мочери японської), звичайна і персидська білки, тонколапий ховрашок, звичайні ховрашки (10 видів), бурундук, байбаки (5 видів, крім європейського байбака), бобрі (2 види), дикобраз, сірий пацюк, звичайний хом'як, водяна ондатра, зайці (4 види), дикий кріль, вовк, шакал, норка американська, звичайна лисиця, корсак, песець (крім командорського підвиду), єнотовидний собака, бурий ведмідь (за винятком тянь-шанського та закавказького), нутрія вільна, єнотовидний полоскун, колонок, солонуй, лісовий і степовий тхори, європейська та американська норки, соболь, лісна й кам'яна куніці, горностаї, харда, росомаха, борсук, видра (крім кавказького підвиду), лось, кабан, олень, лань, козуля, рись, сайгак, сарна, муфлон, сибірський гірський та кавказький кам'яний козли, памірський архар; 2) птахи: пастушка, біла й тундрова куріпки, курочка водяна, тетерук-косач, звичайний та кам'яний глухарі, кулик, рябчик, кеклик, кулик-сорока, пустельна куріпка, фазан, черничка, сіра й бородата куріпка, гуска, гуска-гуменник, ходуличник, сірі й білолобі гуси, пієкульки, гірська казарка, огар, крижень, сіра качка, связь, шилодзьобка, ластівка (голубка, лебізка), тилохвіст, савка, чирок-свистунок, галагаза, чирок-тряскунок, чирок-клокотун, широконосна, лежня, кам'янича морянка, гоголь, червононоса, червоноголова й білоока нирки, чубата й морська чернети, гага звичайна, синьга звичайна, дупель, лисуха, бекаси, клинтук, лутка, скелястий і бурий голуби, крохаль, горниця, веретеники, фіфі, качки [5]

Разом з тим, необхідно врахувати той факт, що названі тварини можуть визнаватися мисливськими неоднозначно. В одних випадках вони визнаються мисливськими, а в інших – не охороняються законом. Предметом незаконного полювання не можуть називатися співочі птахи, змії та інші тварини, полювання на яких проводиться не з метою використання їх як їжі тощо.

На підставі викладеного, під предметом незаконного полювання необхідно розуміти таких диких звірів і птахів, що охороняються законом і знаходяться в стані природної свободи, або в напіввільних умовах або у неволі, внесені до державного мисливського фонду, знаходяться в мисливських угіддях, а також випущені туди з метою розведення (за виключенням тих диких звірів і птахів, які законом не охороняються).

Об'єктивна сторона складу злочину незаконного полювання. Як відомо, є загальноприйнятим визнання, що об'єктивна сторона, складу злочину – це сукупність встановлених кримінальним законодавством ознак, що характеризують зовнішній процес злочинного посягання [20]. Зовнішні риси (ознаки) злочинного діяння знаходять своє відтворення в законі.

Ознаки об'єктивної сторони складу злочину, який розглядається, відтворено в законі (ст.248 КК України). Як обов'язкові ознаки об'єктивної сторони цього складу злочину передбачені: дії, злочинні наслідки, необхідний

причинний зв'язок між дією та вказаними наслідками, що мають місце в діянні (коли мова йде про завдану істотну шкоду), місце (в заповідниках або на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду тощо), спосіб, час, знаряддя й засоби вчинення цього злочину. Встановлення їх має важливе не лише наукове, але й прикладне значення [19].

Перш за все зупинимося на такій ознаці об'єктивної сторони вказаного складу злочину, як дія – це протиправний, активний, усвідомлений, вольовий акт зовнішньої поведінки суб'єкта, що виражається у здійсненні суспільне небезпечного посягання, передбаченого ст.248 КК України. Її різновиди: 1) пошук з метою добування звірів і птахів, які знаходяться в стані природної волі, або в напіввільних умовах; 2) вистежування з метою добування звірів і птахів, які знаходяться в стані природної волі, або в напіввільних умовах; 3) вистежування з метою вилову звірів і птахів, які знаходяться в стані природної волі, або в напіввільних умовах; 4) переслідування й саме добування звірів і птахів, які знаходяться в стані природної волі, або в напіввільних умовах; 5) перебування в мисливських угіддях з рушницями; 6) перебування в мисливських угіддях з ловчими птахами; 7) перебування в мисливських угіддях з капканами й іншими знаряддями полювання; 8) перебування в межах мисливських угідь поза лісовими та польовими дорогами загального користування з мисливською зброєю у зібраному вигляді; 9) перебування в мисливських угіддях із добутою продукцією (п. п. 5, 6, 7, 8 лише стосовно істотної шкоди та інших перерахованих ознак) [19].

У цьому нормативному акті відтворені строки полювання – як заборонені, так і дозволені, їх конкретизація здійснюється щорічно місцевими органами виконавчої влади. До заборонених строків необхідно віднести: 1) заборону полювання до серпня-грудня на норця великого, качок (крім гоголя, черні білоокої; савки, огара, галагаза, гаги звичайної, лутка, крохалів), лиску, курочку водяну, пастушка, куликів (крім кулика-сороки, ходуличника, шилодзьобки, кроншнепів, чайки, лежня, дерихвостів, поручайника, крем'яшника, чорниша, перевізника, фіфі, зуйків морського, малого, великодзьобого, галстучника), голубів (крім голу-ба-синяка); 2) заборону полювання до березня-квітня, серпня-січня на самців крижня, тетерука, вальдшнепа та гусок: сіру, білолобу велику, гуменника; 3) заборону полювання до жовтня-грудня на куріпку сіру, кеклика, фазана, рябчика; 4) заборону полювання до серпня-жовтня на перепела; 5) заборону полювання з першого травня по грудень включно на самця козулі; 6) заборону полювання до серпня-січня на самців кабана, лані, оленів благородного та плямистого, лося, муфлона; 7) заборону полювання до вересня-січня на самок кабана, лані, оленів благородного та плямистого, козулі, лося і муфлона; 8) заборону полювання до жовтня-грудня на ведмедя; 9) заборону полювання з 15 жовтня по лютий включно на білку, куницю вільну, єнотовидного собаку, лисицю, куницю лісову і кам'яну, тхора лісового; 10) заборону полювання з 1 листопада по лютий включно на бобра, ондатру, норку американську; 11) заборону полювання з 1 листопада по січень включно на кроля дикого і зайця-русака; 12) заборону полювання до липня-вересня на бабака.

До дозволених строків, як це витікає з Закону, необхідно віднести полювання протягом мисливського сезону в усі дні тижня [5].

Строки полювання (конкретна дата відкриття та закриття полювання та той чи інший вид мисливських тварин, дні полювання) визначаються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі мисливського господарства та полювання за погодженням зі спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі охорони навколишнього природного середовища, з іншими заінтересованими центральними і місцевими органами виконавчої влади, що доводиться до відомих користувачів мисливських угідь і громадськості [5].

Наступна важлива ознака об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст.248 КК України, — це місце вчинення злочину [19]. Перш за все, місцем, де відбувається полювання є мисливські угіддя. Відповідно до ст.1 Закону України від 22 лютого 2000 р. «Про мисливське господарство та полювання» під мисливськими угіддями розуміють ділянки суші та водного простору, на яких перебувають мисливські тварини і які можуть бути використані для ведення мисливського господарства [5]. Законодавче підтвердження така ознака об'єктивної сторони вказаного складу злочину, як полювання у заборонених місцях, знайшла місце і в ст.32 Закону України від 3 березня 1993 р. «Про тваринний світ» — охорона середовища перебування, умов розмноження і шляхів міграції тварин, охорона згідно з переліком тварин, які підлягають особливій охороні на території АРК та області [2].

Ураховуючи зазначене, необхідно дати визначення ознаці «полювання в заборонених для цього місцях» — це полювання в таких місцях, де воно взагалі заборонено, або де для його організації і проведення потрібно мати спеціальний дозвіл (на відтворювальних ділянках; на територіях розмноження та шляхах міграції тварин; у населених пунктах за винятком випадків, передбачених рішенням АРК, обласних, Київської та Севастопольської міських рад; в угіддях, не зазначених у дозволах; на відстані ближче ніж 200 метрів від будівель населеного пункту та окремо розташованих будівель, де можливе перебування людей в зонах розміщення промислових підприємств, транспортних шляхів, розплідників мисливських звірів і птахів), якщо ці дії заподіяли істотну шкоду.

Полювання із застосуванням заборонених знарядь, якими користується мисливець під час незаконного полювання. Ця ознака впливає на кваліфікацію вчиненого злочину, але за наявності таких наслідків, таких дій, що завдали істотної шкоди. Знаряддя незаконного полювання характеризуються такими критеріями: 1) це — предмети, якими користується винний для надання сили й спритності своїм рукам. У цьому випадку знаряддями вчинення цього злочину можуть бути предмети матеріального світу (як такі, що зроблені раніше, так і такі, що були знайдені ним випадково на місці злочину); 2) у вказаному навмисному злочині з матеріальним складом ч.1 ст.161 КК України 1960 р. та чинному ч.1 ст.248 КК України 2001 р. (коли завдається істотна шкода) під знаряддями вчиненого злочину розуміють ті предмети матеріального світу, які винний спеціально використовує для досягнення мети — вчинення злочину;

З) знаряддя вчинення злочину завжди використовуються для виконання об'єктивної сторони складу злочину [14].

Таким чином, під забороненими знаряддями вчинення злочину, передбаченого ст.248 КК України (виходячи з ознаки порушення правил полювання), слід розуміти заборонені предмети зовнішнього світу та тварин відповідно до мисливського законодавства, якими користується винний для надання собі сили й спритності під час виконання об'єктивної сторони складу злочину з наміром досягнення злочинної мети, виходячи з цього злочину.

Заборонені способи під час полювання. Закон України від 22 лютого 2000 р. «Про мисливське господарство та полювання» перелічує заборонені способи незаконного полювання, а саме: 1) полювання за допомогою ловчих ям; 2) полювання руйнуванням жител тварин, бобрових загат, з використанням газу, диму; 3) полювання способом заливання нір; 4) полювання способом осліплення з допомогою дзеркал та інших пристроїв; 5) полювання з під'їзду на автотранспорті, а також з плавучих засобів з працюючим двигуном.

Висновки. Отже, виходячи з п.4 ст.20 Закону України від 22 лютого 2000 р. «Про мисливське господарство та полювання» до заборонених засобів вчинення цього злочину слід віднести: 1) використання живих, сліпих чи знівечених тварин як принади; 2) використання звуковідтворювальних приладів та пристроїв; 3) з використанням електричного обладнання для добування тварин; 4) з використанням штучних світлових джерел, приладів та пристроїв для підсвічування мети, у тому числі і приладів нічного бачення.

Полювання без належного на те дозволу, якщо ці дії спричинили істотну шкоду. Сюди згідно п.1 ст.20 зазначеного Закону належать випадки: 1) полювання без документів, визначених ст.14 цього Закону (без посвідчення мисливця; без щорічної контрольної картки обліку добутої дичини і порушень правил полювання з відміткою про сплату державного мита; без дозволу на добування мисливських тварин (ліцензія, відстрільна картка тощо); без відповідного дозволу на право користування вогнепальною мисливською зброєю; без паспорту на собак мисливських порід, інших ловчих звірів і птахів з відміткою про допуск до полювання у поточному році в разі їх використання під час полювання); 2) полювання на тварин, які не зазначені у дозволах на добування мисливських тварин або понад встановлену в цих дозволах норму [5].

Питання про завдання незаконним полюванням істотної шкоди (ч.2 ст.248 КК України) визначається в кожному конкретному випадку з урахуванням конкретних обставин справи [19].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.
2. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001р. // Офіційний вісник України. – 2002. – №2. – Ст. 47
3. Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки: Постанова Верховної Ради України від 16 жовтня 1992р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 45. – Ст. 620.

4. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства Європейського союзу: Закон України // Офіційне видання. – К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 28 с.
5. Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22 лютого 2000р. // Голос України. – 2000. – 28 березня. // Офіційний вісник України. – 2000. – № 12. – Ст. 442.
6. Про Червону книгу України: Закон України від 7 лютого 2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – №10. – Ст. 462.
7. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16 червня 1992 р. // Відомості ВРУ. – 1992. – № 34. – Ст. 502.
8. Про розміри компенсації за добування (збір) і шкоду, завдану видам тварин і рослин, занесеним у Червону Книгу України: постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 1993р. № 339 // Збірник постанов Кабінету Міністрів України. – 1993. – № 11. – Ст. 226; 1996. – № 13. – Ст. 361.
9. Про затвердження розміру збору за видачу посвідчення мисливця і контрольної картки обліку добутої дичини та порушення правил полювання: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 16 квітня 1998р. № 41 // Офіційний вісник України. – 1998, – № 17. – Ст. 644. – 241 с.
10. Про затвердження Інструкції про порядок видачі ліцензії на добування мисливських тварин та порядок здійснення полювання на цих тварин: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 27 грудня 2000р. № 153 // Офіційний вісник України. – 2001, № 11. – Ст. 479. – С. 269-273.
11. Про проведення полювання в мисливський сезон 2004/2005 року: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 8 квітня 2004р. № 16 // Офіційний вісник України. – 2004р. – № 16. – Ст. 1130.
12. Про проведення полювання на диких парнокопитних і хутрових звірів у мисливський сезон 2003/2004 року: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 21 квітня 2003р. № 76 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 18-19. – Ст. 875
13. *Повелицына П.Ф.* Уголовно-правовая охрана природы в СССР. – М. : Юрид. лит., 1981. – 88 с.
14. *Матвейчук В.К.* Квалификация незаконной охоты: [учебное пособие] – К. : РИО МВД Украины, 1992. – 52 с.
15. *Тацый В.Я.* Хозяйственные преступления // Уголовное право Украинской ССР на современном этапе: Часть Особенная. – К. : Наукова думка, 1985. – С. 219-267.
16. *Ваулина Т.И.* Экологические преступления // Уголовное право: Особенная часть: [учебник для вузов] / Отв. ред.: Н.Я. Кочаренко, З.А. Незнамова, Г.П. Новоселов. – М. : Издательская группа ИНФРА, 1997. – С. 487-529.
17. *Клименко В.А.* Коментар до ст.248 КК України // Науково-практичний коментар до КК України: За станом законодавства і постанов Пленуму Верховного суду України на 1 грудня 2001 р. / За ред. С.С. Яценка. – К. : А.С.К., 2002. – С. 556-562.
18. *Кругликов Л.Л.* Смягчающие и отягчающие ответственность обстоятельства в уголовном праве. – Воронеж, 1985. – 132 с.
19. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26, ст.131
20. *Осадчий В.І.* Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності: [монографія] – К. : Атака, 2004. – 336 с.

Господарець М.В. Деякі ознаки об'єктивної сторони незаконного полювання

У статті розглянуті ознаки об'єктивної сторони незаконного полювання. Досліджені проблеми кваліфікації дій осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним полюванням на диких тварин.

Ключові слова: незаконне полювання, тваринний світ, мисливське господарство.

Господарець М.В. Некоторые признаки объективной стороны незаконной охоты

В статье рассмотрены признаки объективной стороны незаконной охоты. Исследованы проблемы квалификации действий лиц, совершивших уголовные преступления, связанные с незаконной охотой на диких животных.

Ключевые слова: незаконная охота, животный мир, охотничье хозяйство.

Hospodarets M.V. Features objective side of illegal hunting

The article describes the features of objective side of illegal hunting. The problems of training actions of individuals who have committed criminal offenses related to illegal hunting of wild animals.

Keywords: illegal hunting, wildlife, hunting.

Стаття надійшла до редакції 28.05.2015.